

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Imago Primi Saecvli Societatis Iesv

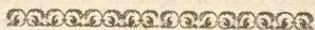
Bolland, Johannes

Antverpiae, 1640

Capvt Primvm. Gloria Societati parta per illustrem sanctitatem Ignatij
Loiolæ & reliquorum in Italiâ Sociorum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-97844](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-97844)

I M A G O
PRIMI SÆCVLI
SOCIETATIS IESV.

LIBER QVINTVS.
SOCIETAS HONORATA,
SIVE DE GLORIA
QVAM SOCIETATI TOT MALIS EXERCITÆ
DIVI HOMINESQVE CONTVLERVNT.

CAPVT PRIMVM.

*Gloria Societati parta per illustrem sanctitatem Ignatij Loio-
la & reliquorum in Italiâ Sociorum.*

ALIS affici & non infici, premi aduersis nec
opprimi, virtutis est: si qua verò ab ad-
spersâ fuligine elucescat etiam magis, ma-
gis augeatur à damno, magis emicet à tor-
mento; singularem eam esse necesse est. Res
iners, & mundi deterioris quidam velut ab-
ortus est, quæ minimo obsolescit tactu;
poliuntur & lucent attritu valido ea corpo-
ra quæ solido constant. Leui aurâ diffluit
flos vernus: afflatu vinico inanis spumâ dis-

*Optima
quaque
aduersis
illustre
tur.*

solvitur: præceps ætatis immaturæ fructus, si vel manu blandè teti-
geris, vitium facit: detrita validius ac rasa marmora & metalla splen-
descunt. Fatuus ignis, inanis est ille fulgor, quem ros nocturnus ex-
stinguit, aut nebula matutina corrumpit: alienis numquam sordibus
obsolescunt, quin lucent ipsa per se magis, quæ lumen & calorem hau-
fere de cælo. Obiectis vaporibus non minuuntur sidera, sed augentur;
nec vinqum sol aut ardet vehementius, aut fortius albescit & vibrat,
quàm cum aduersas sibi nubes pluuiasque decoxit. Neque quod ad-
huc dico, locum inuenit in iis tantummodò rebus quas aspectabiles

Dddd 3

oculis,

*Ecclesia
etiam
CHRISTI.
Hilar. lib. 7.
de Trinit.*

*Societas
IESV à
persecutio-
nibus ho-
norata.*

Psalm. 86.

oculis, sed multò etiam magis in illis quas animis nostris perspicuas natura proposuit. Hoc, inquit magnus Hilarius, magnis & ipse laboribus periculisque perfunctus, *Ecclesie proprium est, ut tum vincat cum leditur, tum intelligatur cum arguitur, tum obtineat cum deseritur.* Habet sanè, habeatque, sibi proprium CHRISTI Ecclesia cælo nata, inter aduersa succrescere, & inde comparare gloriam sibi, vnde damnum & ignominiam reliqua sortiuntur; modò ne alienum statuatur etiam illud à minimâ Societate IESV, ex simili origine in finem quoque similem deriuatâ. Sua profectò Ecclesie stat sanguine palma, sed & sua Societati, quæcumque est gloria, non fuit hæcenus incruenta: nam tot ab annis adhuc centum laboribus periculisque tentata est, vt ad firmandam eius indolem, & inferendam hominum animis existimationem, non magis agendo contendisse virtus, quam patiendo constantia videantur. Hic videlicet ille in superandis arduis labor est, hæc illa in subeundis aduersis constantia, à quibus, velut in circinum vnâ collectis, Societas nostra suum hæcenus semicirculum, vnus indicem sæculi, rectè descripsit. & porro futurum speratur, vt eandem virtutum tenore perpetuo circulum ipsum & orbem aliquando suum impleat, ad sanctissimi IESV nominis gloriam commendationemque sempiternam. Licet ergo, nisi ipse me fallo, licet illud Regij Prophetæ de Sione, hoc est CHRISTI Ecclesia, pronuntiatum minimâ IESV Societati nec arroganter adscribere: *Gloriosa dicta sunt de te, ciuitas Dei;* quando contra aduersa immobilem *ipse fundauit eam Altissimus,* & ab inuictâ malorum tolerantia *letantium omnium habitatio est in te.* Interim quæ quamque gloriosa de Societate nostrâ dicta sint, vtque illis ipsis ex vero dictis facta responderint, non est animus mihi simul omnia, nedum singula persequere: nec enim illa vel ad eò pauca sunt, vt comprehendi possint volumine breui, vel tam obscura, vt passim ab omnibus non sciuntur, quæ & gesta sunt luce palam, & felici plurimorum stylo condita, & maximorum virorum ipsiusque ad eò Dei in terrâ interpretis oraculo contestata. Id verò agam, quod solent ij qui motus ad spectusque cælorum, cursus siderum & recursus, tot illa ac tanta naturæ ornamenta, quæ non nisi ex interuallo obijciuntur oculis hominum, negotio facili vnâ depingunt, in exiguo quasi globo, vel plano potius, velut punctum & per lineas, licet obscuras & ignobiles, illa quæ ad aliorum vilitatem à Societate, & ab aliis ad Societatis commendationem gesta sunt, maxima ad omnium admirationem, & ad gloriam, Dei præsertim vnus, splendidissima annotabo. Ita fiet, vt nec ipsa legentem terreat magnitudo libri, & nihilominus hoc sæculari anno contulisse videar aliquid ad commendationem augustissimi nominis IESV: à cuius vnus gloriâ, velut luce primâ, emanauit acceptæ dignitatis omne lumen, quod fuit hæcenus in Societatem & in eius Socios, velut minora quædam sidera, deriuatum. Et dabitis, scio, vos mihi hanc veniam, non gloriandi quidem, quod superbum; sed Societatem ac Socios modestè laudandi, quod religiosum est; quando hoc à me debitum virtuti munus, nec sine exemplo suscipitur, nec sine ratione geritur, nec sine sanctissimorum virorum sententiâ retinetur. Notum est, quod in hanc rem contra impugnantem

pugnantes Religionem Doctor Angelicus solidissimè disputauit; auditum, quod Nazianzenus ille Gregorius Græcâ suâ, quâ pollebat, facultate dicendi pro sorore suâ Gorgoniâ, quam deprædicandam suscepit, ipso statim orationis exordio liberrimè declamauit: negans videri debere alicui suspectum encomium, quia domesticum; sed laudabile, quia verum; aut habendam esse maiorem rationem improborum, qui nos ad gratiam loqui criminantur, quàm proborum, qui meritis virtuti laudes expectant. Hoc ergo tam iustæ pietatis officium, quod forori frater impendit, aliquisne, qui æquus sit, matri à filiis mirabitur exhiberi?

Si quæ porro earum rerum quæ iam antè insinuatæ sunt, vel etiam expensæ penitiùs, produci hîc à me denuò videbuntur, id etiam neque mirum (vti spero) neque ingratum accidet iis & qui intelligent, & qui amabunt: intelligent, inquam, librum huncce quintum, quem aggredior, quamdam esse aliquorum adhuc dictorum ἀνεπαλαίωσις, ad colligendum scilicet ex illis modestum aliquod Societati, imò meritum IESV nostro nomen, obiter institutam; amabunt verò nullo non loco offerri sibi quæ admirantur, quæque imitentur rectè factorum operum restatissima monumenta.

Primus ergo inter homines, vt iam antè memoratum, Societatis IESV auctor & conditor Ignatius fuit. Is cum naturæ indolem ab Loioleâ stirpe, iam olim apud Cantabros illustri, virtutem verò raram animi traxisset è cælo; nihil scilicet vniquam, siue cum mundo siue cum Deo meruit, humile, nedum vile cogitauit: mens illi & conatus omnis ad ardua semper erectus; hinc quæ terrori ceteris, Ignatio erant in votis. Adeò vt, qui virum nouerit, mirari non debeat, illum operum maximorum gloriâ habitum fuisse semper & charum Deo, & hominibus admirandum. E paternâ domo vixdum puer in Regiam Ferdinandi Catholici, inde in militiam auidè transgressus, nutantem iam, propugnatoribus obsidentium Gallorum mole territis, Pompeiopolim vique eò solus ipse continuit in Fide; donec à maiori machinâ tiliarum vnâ grauius faucia, alterâ planè contractâ, deiicitur in terram. tunc demum, vel abnuente etiam tum Ignatio, vrbs hosti tradita est, quasi non fuisset nisi ab vno antè seruata. Veneratione digna vel aduersariis ipsis visa est viri virtus atque constantia. Igitur, posteaquam fomentis quæ erant in promptu erexere iacentem, ipsis hostium humeris in lecticâ deportatum, suis eum & patriæ reddiderunt. Triumphantis illa profectò, non prostrati, species fuit, argumentumque certum & velut omen aliquod, quanta olim gloria maneret Ignatium, abiectum quidem opinione sui, sed supra mortalia eleuatum, & Superum existimatione & omnium veneratione populorum. Enimuerò iam inde ab hoc belli casu quò deinceps in pretio ille fuerit, non dico hominibus, iisque etiam hostibus, sed Diuis, ipsique adeò Deo; facile æstimabit is qui intelligit, quàm sæpè, quàm familiariter, quàm amice egerint cum Ignatio Superi: ita vt vel ille sanctissimis cogitationibus extra se raperetur in cælum, vel hi, illecti scilicet consuetudine tam bonâ, eidem se in terrâ adspectabiles exhiberent. *Loquebatur Dominus ad*

Moysem

S. Thom. O-
pusculo 18.
c. 13. 18. &c.

Orat. II.
funebri
de sorore
Gorgoniâ.

S. Ignatij magna-
nimitas,

etiam ab
hostibus
æstimati.

eius cum
Deo &
Calitibus
familiaritas:

Exod. 33.

Moysen facie ad faciem, sicut solet loqui homo ad amicum suum. sed & ita sæpè cum Ignatio loquebatur. Iacebat in paternâ domo ex suprâ iam accepto vulnere propè depositus; adfuit illicò, & quidem vigilantibus, quasi præmissus à Domino mox adfuturo, Apostolus Petrus: certumque argumentum præsentis Medici, reddita extemplo sanitas fuit. Hinc ad sectanda in posterum cælestia cum raperetur ardentius, & tamen sifteretur hic impetus ruinæ metu, qui ex vitæ liberioris admittisâ prius consuetudine nascebatur; ipsa se Virgo Mater conspicuam obtulit oranti, suumque, quem habebat in complexu paruulum, pignus exhibuit certissimæ victoriæ, ex voto etiam sine pugnâ secuturæ. Vicit enim uerò Ignatius; & hostem, quem maximè metuebat insidiantem sibi ex corruptâ carne, ita domuit, ut rebellem illum vel primo etiam motu deinde non senserit.

Iam diebus illis quibus in Minoreffano secessu, imò specu, tirocinium posuit Religiosæ militiæ, factus ex duce gregarius (*ut eorum aliquando dux foret qui portarent sanctissimum nomen coram Gentibus & populis, & rebelles hereticos ad unitatem Fidei reuocarent, Deique in terris Vicarij auctoritatem defenderent*) satis compertum est, ei plus tricies aut CHRISTVM aut Matrem eius Virginem inter precandum apparuisse. Hanc, cum Exercitia, quæ vocauit spiritalia, meditaretur, teltem habuit operis tam præclari. Hæc Societatis instituta scribenti docentis ac dictantis habitu adesse visa est, velut manum ultimam impositura fabricæ illi, in quâ se ipsa venerandam cultu præcipuo non ignoraret. Quid, quòd velut alteri Moyfi, vel Apostolo cuiquam, sic Ignatio roganti leges Ordini suo, radiare, quin & ardere visum caput, in quod sanctus Dei Spiritus adspectabilis flammæ specie descendisset?

Humanam CHRISTI naturam in hostiâ incurrenti, quin & ipsum Trinitatis arcanum, quoad, imò supra quàm homini, vulgò licet, ipse mortalis agnouit exhibitione tam certâ, ut raro priuilegio ac velut singulari, visam illi tum, ac sæpè aliàs, ipsam diuinitatis, ut Theologi loquuntur, essentiam non improbabiler aferant doctissimi viri; moti, opinor, ipsiusmet Ignatij, cetera quàm demississimè sentientis de se, testimonio disertè conscripto, *visum à se non semel ipsum diuinum esse, ipsamque diuinam essentiam.*

A sociis itineris destitutus, iacebat ipse solus & languens in ignotis vastisque prope Padum campis: at non socium suum Ignatium IESVS ipse deseruit; adfuit, non per Angelum, ut olim abiecto Eliæ, sed ipse per se conspicuus luce plenâ, & vultu illo spectabilis, quo & iacentem erexit, & euntem Patauium, indeque Venetias vsque deduxit, comes & dux perpetuus ignotæ viæ.

Idem Ierofolymam nauiganti numquam non fuit in promptu, quoties vel necessitas illum aliqua, vel grauior seu ab homine seu à naturâ tempestas vrgeret. Liberius oberrantem sanctissima Palæstinæ loca custos Armenus ferociùs increpauerat, iussum illicò inde facessere; sed IESVS afflictum consolatus benignè suscepit, & præcedens visibili specie ad hospitium vsque comitatus est.

Denique, ne in genere simili rerum nimius sim, addo vnum, sed illu-

à S. Petro
sanatur:

recreatur
à B. Vir-
gine &
puero
IESV:

Franc. Maria
Cardin. à
Monte in
relatione
coram Gre-
gorio XV.
à CHRIS-
TO &
B. Virgine
visitatur:

mirè illu-
stratur:

Glor. S. Ign.
c. 4. fol. 30.

à CHRIS-
TO in iri-
nere re-
creatur:
3. Reg. 19.

illustre; quo nimirum pateat quantæ curæ Deo fuerit Ignatius, singulari aliquando, & illo non otiosæ, quod aiunt, amicitia spectaculo recreatus. Ibat Romam sociis omnino duobus; hisce nonnihil interquiescentibus ab eundi contentione, ipse in ædiculam sacram haud procul à viâ tantisper intereâ precaturus abcessit. Hic vbi vehementius incaluerat orando, de morte raptus à se (imò sibi præsens & Deo) vidit, quin & audiuit, hinc Deum Patrem suo se, & illi quidem adstanti cum suâ cruce Filio, commendantem; inde ipsum Dei Filium spondentem sibi omnine præsidium, additis expressisque verbis hisce suauissimis: *Ego vobis Romæ propitius ero.* Fuit enim uerò; & aduersis omnibus, supra etiam quam sperare homini fas fuit, multiplici prodigio erutum, tutelâ sanctissimi sui nominis perpetuò defendendum firmandumque suscepit.

Gloriosus erat in æstimatione omnium, vilis & abiectus in suâ. Toties supra humana raptus mens eius, toto etiam octiduo hospitabatur in cælis, quin & corpus ipsum, domicilium illud animæ tam castæ, licet etiam tum peregrinaretur in terrâ, dignum esse beatâ corporum gloriâ videbatur. hoc interim & se ipse sic contemnebat Ignatius, ut diceret, se, si quid in morte petiturus esset à Deo, id nominatim esse petiturum; ut proici se inter eiectionem ac sepeliri permitteret in fimo.

Barcinone toto vultu radiantem mirabatur Isabella Rosella; Romæ Alexander Petronius, sapius Oliuerius Manareus & Ludouicus Gonsaluis, quin ipse etiam sanctæ memoriæ Philippus Neri (quâ fide & quâ sanctitate viri!) in oculis Ignatij, atque adeò vultu toto, coruscantes lucis radios à se vivos esse profitentur, ipse verò in se, nisi deterioris naturæ vilitatem, nil agnoscit Ignatius.

Aliis & frequenter & multis à terrâ cubitis sublimis apparuit; ipse sibi quasi detrusus ad inferos; neque in cruciamentis illis infelicis æternitatis sentire videbatur aliud, quam Dei gloriam sanctissimumque IESV nomen diris execrationibus laceratum.

Adeò ut contendere inter se felici certamine Deus cum Ignatio, hunc ille honorando, hic se abiiciendo, videretur. Qui Religiosæ submissionis affectus in eo tantus fuit, ut illum ipse etiam nunc cælo gloriosus haudum deseruisse dici possit. B. Maria Magdalena de Pazzis (Carmeli in Italiâ fortunatum aliquando germen, at, pronuntiante nuper Urbano VIII. iam beatum) animo egressa de corpore VIII. Decembris anno M. D. XCIV. ut sæpè aliàs, diuina tum fortè & cælestia patiebatur. hoc ergo in speculo, imò speculâ mentis supra humana sublata, vidit ipsa sanctissimam Virginem inde B. Angelo Carmeli Martyre, hinc S. Ignatio vtrinque stipatam. qui (cùm adstaret ille reuerenter, audiente & approbante cæli Dominâ, illâ, cuius olim in diuinæ maternitatis dignitate summâ iam posita *humilitatem respexit Deus*) de humilitatis Religiosæ vsu & necessitate perorauit. factus idem orator aulæ cælestis, quod magnificum; & submissionis etiam tum sibi charæ deprecator, quod admirandum est. Neque verò à morte tantum viuentibus Ignatius adfuit, etiam tum ipse viuens, quantumuis longè positus, viuentibus iuxta ac mortuis adfuit, imò & profuit ad salutem. cuius ego generis infinita dissimulo, vnum hic vel alterum proferre contentus.

E e e e

Leonar-

ab aeterno
Patre Es-
lio com-
mendatur.

Ignatius
illustris in
oculis alienis,
obscurus in suis.

Nicol. Zam-
beccar. Se-
cret. fact.
Congreg. in
Oratione
ceram Grae-
g. XV.

In Vita Be-
tae per P. Fr.
Ludouicum
de Praesen-
tatione.

Luc. 1.

Leonardum Kesselium Coloniae Agrippinae tactum desiderio videndi vel semel Ignatii, de quo tanta audierat, & conceperat animo tanti præclara, viventem ac vigilantem viuus iam tum ipse, ac tamen momento præsens, Ignatius coram inuifit, & miro ex illâ cælesti consuetudine gaudio cumulauit.

Adhæc sociorum suorum Iacobi Hofij & Ioannis Codurij beatas animas, etiam longè absens, egredientes videt è corpore, interque Sarcophagos eum gloriæ locum occupantes, quem abeuntibus illis ipse fuerat apprecatus; potentiori nimirum oratione, quàm olim vsa dicitur mater filiorum Zebedæi, pro suis item Iacobo & Ioanne sollicita. Quid verò ipse pro se? malle se, si optio daretur, viuere dubium incertumque beatitudinis, & interim Deo iuuandis proximis inferuire, quàm egredi illuc è vitâ cum certissimâ spe felicitatis æternæ.

Idem Zamb. *Quis hominem illum hominibus iuuandis, & mortalium planè bono uerè natum, in quo ostendit Deus, quantum ei cura sit Ecclesie securitas, & interim tam se abiicientem, tam non curantem sua, non prosequatur, si homo est, studio simili, quis non pari beneuolentiâ complectatur? quis non ueneratione colat illâ, quam talis viri tam probata, tam testata sanctitas promeretur? Fuere nihilominus qui odium redderent amor tanto, qui tantum beneficium hominibus ab Ignatio præstitum improbitate pensarent; Deo interim etiam ex his, seruo suo non securitatem modò, sed & gloriam procurante.*

contra improbos maleuolos que defenditur ali- quando agne: aliâs uoce increpantis sciantium: Compluti auctoritate publicâ stipis aliquid corrogantem, curandæ sibi tunicæ clericali, exsecratus homo nobilis; Exurar, inquit, ego, nisi iste igne dignus est. Sed is ipso illo die exustus cum domo suâ, & suâ improbitatis & Ignatianæ innocentie illustre testimonium dedit.

Parisiis, ob adiunctum sibi Xauerium, infestus Ignatio Michaël quidam Hispanus in conclave nil tale metuentis violentum irruit cum sicâ, certus iam tandem peragere meditatam diu cadem. sed nempe subito territus increpantis è cælo uoce, *Quò tendis infelix?* agnouit ipse suum facinus, & didicit tectum diuino præsidio Ignatium ab homine expugnari non posse.

Prope Bassanum in eremo quapiam homo degebat cetera pius, nisi quòd externo præcipue cultu ad austeritatem uitæ composito sanctitatem metiretur. Videt ille Ignatium habitu ipso differentem nihil à ceteris, & scilicet apud se ipse contemnit: fauit hinc Deus & existimationi Ignatii, & hominis errori simplicitate tantum, non improbitate, decepti. Nam cum subinde præcæretur ipse feruentius, testari palam uisus est Dominus oranti, quem ipse contemneret, eum esse sibi *uicem ele- Etum ad multorum salutem, Apostolico spiritu plenum.*

Fuit, annis abhinc non ita multis, alicubi vir nobilis, quem ita in Ignatium impotens, & nescio quæ sinistra persuasio adeo egerat in transuersum, ut non tantum apud se nihil in eo magnopere esse sanctum statueret, sed ipsa eius, quæ habebat penes se, descripta facinora uirtutis heroicæ inuidiosè eleuando, fabulas meras & otiosorum commenta palam confidenterque dictitaret, exploderetque etiam inter suos quantumuis testata miracula; demum omnia quæ Ignatium utcumque conceme-

rent,

rent, ignominiosè traduceret. Quæ dum agit maximè versatq̄ue cum animo suo, nocte quadam intrat in iacentis cubiculum cum incredibili splendore, cælestiumq̄ue spirituum amplissimo comitatu, ille homini tam despectus Ignatius: quem cum ij religiosissimè venerantur, ipse auersus à cultoribus, & conuersus ad calumniatorem suum, spectandum se eidem exhibet toto plus horæ quadrante, annuens arridensq̄ue benignissimo vultu, atque ad amorem quemdam cælestem gratiamq̄ue composito; necdum videlicet oblitus in cælo, quod viuenti olim tam familiare fuerat in terris, vt eos, quos in se iniquissimè animatos nouerat, præ reliquis & blandiore vultu exciperet, & affectu teneriore complecteretur. Non potuit non ille absistens ab Ignatij oculis amoris radius, propè diuinus, non traicere illicoq̄ue dissoluere cor hominis, obfirmatum licet ac septum iniquissimâ voluntate. Itaque vt se proripuit è strato, ac librum quem de eius vitâ compositum habebat in promptu, religiosè sumpsit in manus, applicitumq̄ue pectori veneratus, osculis lacrymisq̄ue conspersit, ita demum ruptis ex imo corde suspiriis: *Parce, inquit, temeritati meæ, ô sancte Ignati, ô diuine! & quando ignoscere vel iuratis hostibus familiare fuit mortali, nunc quoque placeat immortalis. O sanctum eternumq̄ue Numen, quis me furor adegit abuti sordidâ & blasphemâ linguâ in eum quem honorant & venerantur caelestes tui spiritus? liceat ô, in pœnam enormis delicti mei, sed suauem, præconem eius esse me viri, cuius contemptor esse non debui.*

Pœni quoque (vt est optimi corruptio pessima) affectus erat Religiosus aliquis, etiam tum cum iam à Paulo V. Beatorum numero adscriptus esset Ignatius. cuomuerat ille in Beatum talia quædam, quæ spargi vel in pessimum quemque Religiosâ modestia prohiberet. at quasi non posset expleri transeunte verbo maledicendi fitis, quò diutiùs innocentissimo viro eiusq̄ue Sociis noceret in posterum; furore consimili calamum stringit, scripturus audentiore manu quæ mitior iniquissimo animo lingua non promeret. Scribit ergo, sed dexterâ potentiore coactus, alia omnia quam vellet: cum enim, vti fit, sua ipse scripta relegeret, exarasse se non quam animo conceperat satyrâ, sed panegyrim deprehendit. indignatus ergo, & præcipuè stupori suo, chartam hanc distrahit, aliamq̄ue, & subinde tertiam, depingit; sed euentu semper pari. Quid ageret? ne sic quidem improbæ temeritatis admonitus orditur etiam quartam. sed primas vix in illâ notas expresserat, cum ecce tibi, ne suauis remedio diutiùs abuteretur, ipsa eius dextera in scribentis os impotens impacta vi diuinâ hominem temeritatis admonuit, & proteruam eius audaciam in cultum Ignatij venerationemq̄ue perpetuam commutauit. Subinde enim suum non semel delictum iustissimamq̄ue pœnam discretè confessus, supplexq̄ue beatissimo viro, quoties de Ignatio loqueretur (loquebatur autem sæpissimè, & cum sensu tenerrimæ pietatis) non nisi Sanctum eum, suumq̄ue nominabat. In quo quidem non aliter gessisse se mihi videtur cum Ignatio Deus, quam fecerit olim cum electo sibi tum populo Iudæorum. *Veni* (inquebat ad Balaam Balac Rex Moabitarum) *& maledic Iacob; prospera & detestare Israel.* Ac venerat ille quidem vt malediceret; sed enim rem aggressus, *Quomodo,*
Eccc 2 inquit,

Idem supra.

Num. 23.

inquit, maledicam, cui non maledixit Deus? quâ ratione detester, quem Dominus non detestatur? Ad benedicendum adductus sum, benedictionem prohibere non valeo. Qui benedixerit tibi, erit & ipse benedictus: qui maledixerit, in maledictione reputabitur. Sed omitto in maledictione reputatos eos qui maledixerint; hoc ago, fuisse illos qui benedixere Ignatio, benedictos. quorum (vt inquit ille) præclarum & uniforme testimonium, quod de sanctitate vitæ eius dederunt in suis historiis & libris magni viri & scriptores nobiles, in supradictâ relatione & ordine recensetur & numero. Ego hîc paucos dabo de plurimis, sed omni exceptione maiores; ex quibus liquidò pateat, id quod erat ex propositis alterum, Ignatium non solum Deo charum, sed etiam venerabilem hominibus existisse.

Num. 24.

Franc. Maria
sup. fol. 25.
Ignatius
grauissimis pluri-
morum ho-
minum te-
stimoniis
culuq;ue
venerabili-
lis:

S. Xaverij:

Franciscus Xaverius, ille vir (vt subinde videbitur) maximarum virtutum opinione non vanâ toto orbe celeberrimus, ita Ignatium suum in CHRISTO patrem venerabatur, vt etiam tum viuentem non appellaret nisi Sanctum. hinc illi & submisso in terram genu scribere, & ad se ab illo data etiam de genu legere erat solitus; vtique non tam Religiosæ submissionis exemplo, quàm argumento testatissimæ & toties à se nominatæ sanctitatis. Quin & in thecâ suâ reliquiarâ (illo tot miraculorum totâ passim Indiâ instrumento, quamque in mare deiectam sedandæ causâ tempestatibus cancer marinus, sacratius nempe Palladium Orientis, per immanes tractus Oceani ipsum ad vsque littus Xaverio deportauit in manus) in illâ, inquam, thecâ, pauculas inter Reliquias Sanctorum, nomen obserat Ignatij; quod ille, vt accepit datis ad se litteris subscriptum manu Patris, resectis ceteris, studiose recluserat, seruabatque reuerenter.

Iacobi
Eguia:

Quid Iacobus Eguia ille, qui sancto Patri diu fuerat à conscientia secretis? O si, dicebat, superesse liceret Ignatio, vt loqui pauca possem? satis suo etiam silentio indicans, quàm esset tum de eo admiranda dicturus. Sed enim, exemplo CHRISTI scilicet, arcè vetuerat Ignatius suarum rerum mentionem vllam fieri se viuente: & quâ erat animi submissione, impetrasse creditur à Deo vt ipse Eguia, futurus aliâs sanctitatis suæ testis & præco perpetuus, vix toto ante se triduo moreretur.

Petri Fabri:

Iam Petrus Faber (ille, vt deinde memorabitur, Ignatij primogenitus tanto patre dignus filius) non alio vinq;am quàm vno illius exemplo vsus est ad exprimendam in se & sociis suis speciem consummatæ virtutis.

Iacobi
Lainez:

At verò Iacobus Lainez & Franciscus de Borgia, vterque in regendâ Societate successor Ignatij, quàm sæpè testati sunt quo apud Deum loco esse ducerent Parentem suum? Horum ille palàm confidenterque dicebat, tanta in Ignatio inueniri ornamenta virtutum, vt iis & caperetur ipse Deus, & tanta Indies præstare Sociis beneficia quodammodo cogeretur. Hic autem videndi solum Ignatij causâ, etiam tum Dux

Francisci
de Borgia:

Gandiæ, inde ab vltimâ Hispaniâ venit vsque Romam itineribus maximis, & incommodâ anni tempestate difficillimis, ibique contubernium sancti viri prætulit aulæ Pontificiæ sibi ad hospitandum etiam ab ipso

ipſo Sanctiſſimo Domino ſæpiùs oblata: Idem adſcriptus deinde Societati, & Sacris initiatus, non alibi quàm in Loioleâ Ignatianæ Familiæ domo primùm fecit; & ipſum eius ſolum, quod vel olim profano etiam tum pede preſſerat Ignatius, ſæpè fuit demiffis in terram oſculis veneratus.

Atque hæc quidem filiorum de patre testimonia, pauca de multis, non eò vel reiicienda ſunt, vel minoris æſtimanda, quòd à domeſticis prodire: *Sanctorum enim iudicia*, vt rectè Chryſoſtomus, *nec ad gratiam nec ad inimicitiam ſunt*. Ne quis tamen etiam aliena requirat, externorum aliqua, nec his minora ſubſidio.

Ille ipſe, quem Ignatius recèns abſtractus à ſæculo teſtem adhibuit conſcientiæ ſuæ, caeleſtiumque gratiarum quibus iam tum beata eius anima paſcebatur, ſolitus erat diſertè conſtanterque profiteri, & ſæpè de Ignatio dicere: *Hic ſi uiuat, futurus aliquando columna ingens Eccleſiæ ſanctæ, ſucceſſor Apoſtoli Pauli, ſincerumque uas electionis ad conuerſionem orbis, hoc eſt infidelium, hereticorum & peccatorum*. Vixit enim uerò Ignatius; quodque de illo præſaga vox vnius futurum antè monuerat, factum id iam planeque perfectum plurimorum, & illa quidem maiora quàm vt dubitare liceat, ſummorum in Eccleſiâ Dei virotum testimonia conſitentur.

Ioannes Ciampoli Secretarius Apoſtolicus domeſticus, à Gregorio XV. de Ignatio ſententiam proferre iuſſus in Conſiſtorio publico ex mente & præſcripto Pontificis: *Cùm, inquit, tenebrarum princeps ſuper aſtra Dei ſolum ſuum exaltare, atque in Aquilone ſedem figere ſtudens, nouis hereticorum armis calum adortus, Catholice Religionis exitum minitaretur; peropportune ſanè Ignatius animum gerens mundo maiorem, & ultra vnius cui terminos opera ſue pietatis extendens, legionem in Eccleſiâ Dei fortiffimam conſcripſit, quæ vitam pro diuini cultus incremento paſcens, in Romani Pontificis uerba iuraret*. Audierat nempe Sanctiſſimus Dominus inter ceteros Franciſcum Mariam Episcopum Portuenſem S. R. E. Cardinalem à Monte: qui in ſua Relatione factâ in Conſiſtorio ſecreto coram S. D. N. Gregorio Papâ XV. die XIX. Ianuar. M. DC. XXII. ſuper vitâ, ſanctitate, actis Canonizationis, & miraculis B. Ignatii fundatoris Societatis, publicâ totiùs quaſi Eccleſiæ voce etiam in ſecreto illo ponderandæ hominum ſanctitatis adyto loquens: *Ineffabilis, inquit, Dei bonitas & miſericordia, quæ præteritis ſæculis contra ſubnaſcentes hæreſarchas deſtinauit Athanaſium, Baſilium, Nazianzenum, Cyrillum, Hieronymum, Auguſtinum, Bernardum, Franciſcum, Dominicum, ceterosque ſanctitate viros illuſtres, ſupremis hiſce temporibus excitauit ſpiritum Ignatii Loiole: qui ex medio honorum curſu, atque à ſeculari militiâ admirabili quadam ratione uocatus, ita ſe diuino imperio regendum formandumque permiffit, ut tandem nouâ Religionem huius ſanctæ Sedis auctoritate fundatâ, quæ Gentilibus conuertendis, hereticis ad Fidei ueritatem reuocandis, Romani Pontificis poteſtati tuenda, ex inſtituto ſe totam impendit, vitam admirabili ſanctitate traductam pio in Domino concluſerit exitu, multiſque poſt obitum ipſum ſit miraculis illuſtratus*.

Marcellus II. Pont. Max. aliquando in conuentu plurimorum hominum

Eccc 3

de 11.

Homil. 1. ad Pop.

Confefſarij Ignatii recens conuerſi: Summa Proceſſus Canoniz.

Gregorij XV.

Franciſci Mariae Cardinalis à Monte: fol. 3.

1. part. Hist.
Soc. lib. 15.

de Societate loquens, dixit, se non legisse (etsi in historiis esset versatissimus) ulli homini post Apostolorum tempora concessum fuisse à Domino, quod Patri Ignatio, ut, dum viueret, tantum operis, cuius fuisset ipse instrumentum, incrementum videret. Idem de Ignatio fatebatur ipse palàm, eius se dicto vel vnico niti confidentiùs, quàm omnibus quæ adferri contrà possent rationibus humanis: satis vel hoc disertè profectus, aliquid se supra vulgus hominum in Ignatio reuereri. Quid dicam de Paulis, Pii, Gregorius? quorum de Ignatio iudicia & plura sunt quàm vt recenseri possint singula, & testatiora tabulis etiam publicis, quàm vt enarrari à me debeant.

Ferdinandi Imper. I. & Ludouici Consuli:

Quantum verò in existimatione promouendâ, augendâque apud homines Ignatij gloriâ, Regum ac Principum studium fuit: Ferdinandus Romanorum Rex I. Romam abeunti Ludouico Gonfalo cum dedisset in mandatis, Ignatium vt diligenter inspiceret, eiusque expressam verbis effigiem corporis venerationis causâ transmitteret ad sese, hoc ab eo responsum accepit: nullâ se aut prece, quantumuis ardentis, aut lectione diuinarum rerum, ita inflammari ad amandum Deum, vt vel vno Ignatij adspectu. Ex hoc nempe fiebat, vt & nomen eius autographum, per quod, exemplo Xauerij antè prolato, plura fiebant prodigia, omnibus esset in pretio; & vel maximè expressa coloribus effigies, in desiderio.

Cardinalis Pacieci & pictoris ab eo ad exprimendum coloribus Ignatium adducti:

Cardinalis Pacieci in lecto decumbentem inuiserat Ignatium, quâ veneratione, quâ dolo vsus: nam (adducto clam pictore, qui ex insidiis positum sibi ex aduerso vultum coloribus referret in tabulam) non dubitabat, quin frustra impensis sæpè votis aliquando tandem magno suo & gaudio & commodo potiretur: sed vicit & obseruantiam Pacieci, & artem pictoris licet eximiam, Ignatij virtus; quæ aliis atque aliis lineamentis tam varium in se & variis apparentem coloribus exhibuit, vt nullâ eius vultum industriâ pictor assequi se posse fateretur.

Joannis III. Reg. Lusitania:

Ioannes III. Lusitaniæ Rex multa de Regno suo, plura meritis de propagatâ Religione Christianâ, quàm sanctè, quàm integrè sentiret de Ignatio, cum sæpè aliàs, tum vel maximè ostendit, quando, defuncto Iulio III. Pontifice Max. negauit maiori bono Ecclesiæ, alium posse illi, quàm Ignatium subrogari.

Nec dispari in Ignatium studio & veneratione fuere ij, quos pares Regibus purpura Romana constituit. Inter eos

Cardinalis Quiroga:

Gaspar Quiroga Archiepiscopus Toletanus negat fuisse Ignatium perturbationibus vllis obnoxium, vt qui nec lætis insolesceret, neque tristibus frangeretur.

Cardinalis Paleotti:

Gabriel Cardinalis Paleottus eum ipsum vocat lumen Ecclesiæ, vtrumque à Deo excitatum ad cogendam Societatem, quo velut reuiuifceret noueque sanciretur rei Christianæ disciplina.

Ludouici Cardinalis Ludouisij:

Iam vt taceam de innumeris aliis, Ludouici Cardinalis Ludouisij in Ignatium affectus & veneratio, quàm non stetit intra verba, licet in commendationem sanctissimi viri largè profusa: Ille cum annis abhinc aliquot vnum è præcipuis sacellis Metropolitana Bononiensis Ecclesiæ, cui Archiepiscopus præsidebat, S. Ignatio solenniter dedicasset, eâ pompâ

pâ quæ conueniret Principi; & pietate quæ deceret Cardinalem; denique quasi aut nihil factum esset pro meritis, aut dictum pro desiderio suo (& erant tamen facta ingentia, dictaque magnifica) ipsemet vt erat in frequentissimâ ac nobilissimâ hominum coronâ, residens sub umbellâ, maiestate quæ referret Ecclesiæ tantum Principem, suauitate verò quæ velut filium Ignatij tenerimum exhiberet, sacram illi & benè longam panegyrim suâ ipse voce pro concione recitauit. In quâ, posteaquam sanctissimis ab omni retrò memoriâ Patriarchis æqualem, quin & ipsi CHRISTO quàm simillimum ostendit Ignatium, professus suum ab ipso dicendi exordio studium, atque, vt inquit, *deuoti cordis obsequium* (quod iam inde ab ineunte ætate ingentibus meritis celeberrimi Societatis IESV. Conditoris Ignatij dedicarit, & ardentissimam quâ flagret cupiditatem, vt eius tutissimo patrocínio salutem quisque suam animumque commendat;) ita denique velut orando perorat: *Opto ac vehementer oro cunctos & hortor, vt communem orbis terrarum thesaurum Ignatium in suo quisque corde amantissimo pietatis sensu complectatur.* Quem quidem optimi Eminentissimi que Principis animum, vt hæc aliquando verba siluerint, expressius etiam loquentur ingentia saxa, quæ Romæ non ita pridem superstruendæ sacræ maximæque moli, ad testandam augendamque Ignatij gloriam, dedicauit. Inter quæ lapis ille, quem ritè consecratum suâ ipse manu primum in fundamenta deposuit, alterâ sui parte verba hæc pauca sed illustria habet insculpta: *Erit lapis iste in signum meæ erga S. Ignatium eiusque Ordinem pietatis.*

Omitto reliqua Eminentissimorum omni memoriâ Principum Ecclesiæ, ne conferre inter se velle videar, certamina pietatis in Ignatium, eiusque minimam Societatem. Fecerunt iam pridem faciuntque Barberini, urbani iuxta Principes ac pij, quod non vna tantum Roma mirabitur, sed orbis suspiciet vniuersus.

Quid dicam de alijs extra Romam omni ex ordine dignitatis omnis eximijs viris? illi sic vnum Ignatium extulere, quasi si non fuisset ab vilo fatis antè laudatus.

Ioannes Vega Præses Castellæ, ac subinde Prorex Sicilia, cum Romæ pro Carolo V. legatione fungeretur, Ignatium ibi cognitum, tantum exinde suspexit, vt diceret, *beatum illum videri & sanctum, & eius modi omnino ducem, cuius signa in celo cum Dominici & Francisci trophæis sint constituta.*

Joannis
Vega, Pro-
regis Sici-
liæ,
I. part. Hist.
Societ. I. 18.
hum. 128.

Nec aliter Ludouicus Granatenfis: hære se fatetur eximiæ sanctitatis admiratione defixum, quoties in Ignatium virtutum prudentiæque speculum intueatur, quod Deus cum incredibili mortalium bono huic orbi tempori que obiccerit.

Ludouici
Granaten.

Denique inter nominatissimos toto orbe Scriptores, Ignatium alij *beatissimum virum*; alij *ducem ad Lutheri aciem profligandam creatum*; alij *diuinum hominem*; cum alij *qui consilij sui auctorem impulsoremque habuerit Deum*; alij nunc *sanctitatis exemplum, nunc virum illustrem, admirabilem, orbi que huic nostro singulari beneficio concessum esse profitentur.* Quo quidem in genere rarum omnino, adeoque nec prætermittendum est, quod in Prouinciali Tarracone Concilio congregati Patres ac Præsules

Concilij
Tarraco-
nensis.

anno

anno M. DC. XII. de Ignatio censuerunt: *Esse videlicet eum partum vltimum spiritumque salutis, quem sæculis hisce vltimis & deploratis in sui defensionem ediderit Ecclesia sancta: esse diuinum Herculem edomandis monstris inferni: esse submissum calitus Atlantem fulciendo Regno Dei, quod est Ecclesia, doctrinam & pietate, velut geminis humeris instructum: esse prodigiosum in Apocalypsi Angelum, &c.*

Equidem cum mecum ipse reputo summorum iuxta, mediorum & infimorum hominum toto passim orbe studia inflammata, quibus (quod illi tum Præsules faciebant) sanctissimo nostro Patriarchæ Ignatio impendendos publicè honores sacros concedi sibi impatientissimè postularunt; cum expendo totius mundi, quæ latè ab Oriente in Occidentem patet, plausus & gaudia in cælesti eius inauguratione, incredibili testata sumptu; cum votiuas vbique & sine numero etiam argenteas tabellas contemplor factis Ignarij artis appensas, testes beneficij quod illi vel acceptum referat gratitudo mortalium; vel his ipsis certa spes spondeat obtineadum; ita videlicet statuo, prudenti dispositione iusti Numinis, *hominem iuuandis hominibus verè natum*, ab hominibus passim vt communem parentem meritò honorari: ipso etiam Domino IESV nonnihil gloriæ suæ, in studiosissimum sui nominis Ignatium deriuante.

Nic. Zam-
bec. sup.

Idem Nicol.
Zambec. sup.

* Francisc.
Mania sup.

Præfat. in
Paul.

Nicolaus
Zamb. sup.

Hic ergo vir hic est, qui, *Societate quam ab IESV nomine appellauit instituta, atque à Paulo III. confirmata, id efficere conatus est, vt in peculiari obedientiâ Sedi Apostolica prestandâ, in pueris Christianâ doctrinâ imbuendis, in Missionibus per omnes terrarum partes obeundis, nulla esset ætas, nulla hominum conditio, nulla vbique natio, quam homo in omnium salutem intentus, huius institutione Familia non complecteretur.* * Hunc virum, quem prælegerat Dominus, vt eorum dux foret qui portarent eius sanctissimum nomen coram Gentibus & populis, & rebelles hereticos ad vnitatem fidei reuocarent, sui que in terris Vicarij auctoritatem defenderent, Spiritus sanctus omnium virtutum genere decorauit. Quo urgente Spiritu, optabat ille quidem suis se comitem filiis adiungere, & profligandæ per vniuersum orbem impietati, & innocentia, si quæ lateret in aliquo, retinendæ. *Talis enim erat (id quod de Paulo Chrysostronus) sancta illa anima, vt orbem vniuersum complecteretur, & in se ipso circumtulit omnes; maximam ratus eam esse cognitionem, quæ secundum Deum esset; omnes autem non aliter dilexit, quàm si eos genuisset.* Sed, cum & nutu Domini IESV Ignatio polliciti se futurum Romæ propitium, & Summi voluntate Pontificis, & suorum electione, stare ibi velut ad clauum regendæ suæ Familiæ cogeretur, enimuero non otiosus stetit. *Itaque, cum ex variis orbis terre locis ciuitatum Regumque inuitatu homines Societatis expeterentur; ipse dubiis coloniis, domibus Collegiisque fundatis, ex hac Vrbe variis expeditionibus ad ignotas, nec vquam auditas, nedum aditas nationes Euangelij lucem inferre, fidei desertores ad Ecclesiam reuocare, Orthodoxos in Religionis cultu stabilire, ita perpetuò studuit, vt tamen interea huius curam Urbis non omitteret, sed hic officia omnia vigilantissima charitatis obiret. hic orphanorum seorsim & orphanarum, hic Catechumenorum domos, hic diuæ Marthæ diuæque Catharine Canobia, hic Germanorum Collegium magno Septemtrionis emolumento,*
exci-

excitanda curaret, hęc gymnasia ad iuuentutem tum litteris tum moribus erudiendam gratis aperiret, hęc templorum rerumque sacrarum cultum amplificaret, atque in primis Sacramentorum Penitentia & Eucharistia, concionumque frequentiam introduceret; ingenti sanè fructu non Romanorum modò, sed aliorum etiam populorum, qui ex hac Vrbe exempla petere consueuerunt. Quas inter curas, cum sexdecim annos Prapositus Generalis Societatem, eius regimen à se sæpè depellere conatus, administrasset; optimis legibus, quarum sapientiam prudentissimi quique suspexere semper, instituisset; per omnes ferè mundi partes in duodecim Prouincias distributam propagasset; anno ætatis sue quinto & sexagesimo Apostolicà benedictione cum plenà noxarum Indulgentià à Paulo VI. Pontifice susceptà, IESVM, cui se suosque addixerat, eidem implorans, piè placideque obdormiuit in Domino.

Sunt qui testentur, quo in loco à morte depositus erat Ignatius, auditas à se voces canentium, & visa non semel stellarum instar emicantia lumina, vtraque lapsa de cælo: adeò, quod viuenti ipsi tam vile habitum fuerat, corpus Ignatij, etiam à discessu animæ, quasi spiraret adhuc, cælo ipsi fuit in pretio, Deo sic iubente; vt scilicet qui sese infra omnia viuus abiecerat, tam illustri testimonio etiam à morte, & quidem in abiectionis parte sui, tam venerabilis appareret.

Atque hoc est illud consummatæ sanctitatis exemplar, hic huiusce Familiæ quasi pater Ignatius; cuius opera ingentia non exposuisse, sed verbo tantum proposuisse, sit fatis. Attingam nunc quasi cunabula quædam & elementa sanctitatis domesticæ, non paria illa quidem paternæ virtuti & gloriæ; ad summum tamen peruentura aliquando, si animis par ætas & exferendæ indolis occasio respondisset.

Itaque, vt fauor minori ætati concedatur, primus occurrit Stanislaus (nam hic anno M. D. L. nobili apud Polonos Kostkarum stirpe genitus ante Aloysium vixit) ex mundi ac patriæ transfugâ factus Iesv militia tiro factus, Romæ priùs ferè ereptus quàm agnitus est. Ipso enim assumptæ Virginis Peruigilio viuere desiit, imò cœpit anno M. D. LXVIII. cum annum vix integrum Religiosæ vitæ fundamenta iecisset. Acceleratæ causæ mortis fuisse creditur ardor inflammati pectoris in Deum ac MARIAM suam, vt aiebat, dulcissimam matrem; cuius tanta vis, vt sæpè necesse fuerit, etiam sano ac vegeto, frigidâ recreare cor æstuans, ne ipsum à se consumeretur. Puer etiam tum Viennæ in Austriâ litterarum studiosus cum decumberet à morbo, progressus tamen in aciem, ter in se irrudentem adspectabili specie canis horrendi hostem tartareum, nihil ipse territus, salutari crucis signo procul abegit: à quo tam memorabili prælio cum fameret animosus CHRISTI miles, appeteretque cibum, sed diuinum, quo sapiùs & ardentissimè pascbatur, negatum sibi ab hospite hæretico, ab Angelis impetrauit. adfuere enim illi, deducente diuâ Barbarâ, sumendumque obtulère diuinissimum Sacramentum, dignam tanto & milite & victore adorem. quin etiam (sive id dedit sui clientis merito, seu animo suo) ipsa se non semel cum Filio videndam præbuit Virgo Decipara, iam adferens sanitatem ægro corpori; iam (vt denique contigit in supremo morbo) vitam pollicita sempiternam. Præcurrit igitur

F f f f

Stanis-

B. Stanislaus
Kostke
nobilis Po-
loni:

Stanislaus modum ætatis & ordinem, faciendi fortia, & diuina patienti celeritate; illud interim quasi compendio docens quantus olim futurus fuisset in terrâ, nisi eum mors accelerata per virtutem citò nimis beatum fecisset in cælo, gloriâ ac felicitate veteranis etiam militibus inuidendâ.

*B. Aloysij
Gonzage
Marchio-
nis Castil-
lonensis:*

Hunc subinde secutus Aloysius, & ille ex generoso Marchionum Castillonensium sanguine oriundus, vt priorem ætate, sic etiam præcessit robustiori vsu & exercitatione virtutis: quam quidem non segniùs excolendam sibi sumpsit à teneris, ac si illius consummandæ pro voto suo tempus sibi & occasione aliquando defore didicisset. hinc inter prima balbutientis etiam tum pueruli verba feruntur, IESVS, MARIA. nec aliis illi adiutoribus opus erat, siue cùm miraculo seruatus è matris vtero intravit in vitam, siue cùm prodigio vocatus ex aulâ & paternâ spe sese abdidit in Societatem. MARIA ergo semper amauit vt matrem: illam ipse puer Sabbatino ieiunio colere, illam Angelico carmine in scalarum gradu quolibet salutare, illi vixdum octennis virginalem continentiam deuouere & seruare deuotam; IESVM verò venerari vt patrem, sequi vt ducem. Cui tam sancto proposito cùm Marchio pater malè pius obstaret, ipse à se tamquam reo crudeles pœnas exposcere, donec quem prece non poterat, in se sæuendo leniret, optatam denique missionem à domo paternâ impetrante sanguine filij, & referente victoriam. Ita mundum vicit Aloysius ipse numquam victus à mundo, illo præsertim loco ac tempore, quo inter medias aulæ delicias succubisset etiam robustus: ita nullius vniquam grauioris noxæ conscius, peccatum, quod non nouerat, expugnauit; donec iniquum cælo visum est, vt hic moribus & vitâ (naturâ pœnè dixeram) Angelus, diutiùs moreretur in terrâ. abiit ergo anno supra millesimum quingentesimum nonagesimo primo, cùm hic tribus omnino & viginti ipse vixisset; longiori vitâ dignus, nisi compendio meruisset æternam.

*Ioannis
Berchmã-
si Belge.*

Age verò si quis, hoc etiam nunc sæculo, dicatur innocentia & puritate insigni, Angelicis moribus, puritate admirabili, virtutibus solidis ac perfectis, in quo nemo vniquam deprehenderit vel minimum defectum aut imperfectionem; nõne is vel Stanislaus aliquis adultæ virtutis, aut alter consummatæ sanctitatis Aloysius existimetur? Atqui illa de Ioanne Berchmanno disertè testantur grauissimi iuxta ac sanctissimi viri. Humilioribus ille quidem quàm isti natalibus Diesthemij ortus in Belgio, nihil tamen iisdem, siue indolem & ingenium spectes, seu consideres animum auidissimum generosæ virtutis, seu attendas ad expertem omnis prauæ motionis in viuido etiam corpusculo continentiam virginalem, nihil, inquam, vel Stanislao, vel Aloysio, etiam Româ teste, concessit. Romæ itaque (nec enim alibi decuit) anno millesimo sexcentesimo vigesimo primo, ætatis xxii. tertius à Stanislao & Aloysio Ignatianæ Familiæ velut custos Angelus, excessit è vitâ, geminorum istorum numerum & corpore in terrâ, & animo completurus in cælo.

Et hi quidem sunt Romanæ Ignatij familiæ filij, sed postumi; à suo tamen parente, etiam iure paruulorum, non longiùs segregandi. Quorum exemplum vt commemoratione & imitatione virtutis suauissimum est;

est; sic aliorum etiam Romæ conditorum robustior ætate sanctimonia, solidissimi est ad æmulationem & admirationem omnium argumenti.

Ignatio itaque humanis exempto, viduæ Societati I E S V cum summa potestate hæctenus fuere Præpositi omnino quinque, Iacobus Lainex Castellanus, Franciscus de Borgia Gandiensis, Euerardus Mercurianus Lutsemburgo-Belga, Claudius Aquatium Neapolitanus; & quem honoris ergo nominare non audeo, Romanus ille, qui etiamnum superstes viuit, & viuat: virorum tantorum, atque adeo ipsiusmet Ignatij successionem dignissimus. De quibus adhuc propè spirantibus, imò viuentibus in æstimatione & veneratione populi Romani, multa commemorare neque attinet, neque decet. Vnum fanè, & quod singulis commune cum Ignatio semper fuit, dissimulare non possum, religiosissimam in tantâ dignitate abiectioem animi, remotam ab omni, non dico fastu, sed vel ipsâ specie honoris alicuius: nec enim aliud illi omnes officium exhiberi sibi, etiam à suis, vntquam passi sunt, nisi quo admisso ipsi perpetuò testarentur, esse se benignissimos patres, necessitatibus omnium etiam minimorum semper intentos. Illud verò fuit in Iacobo Lainio singulare & admirandum (& licet, nisi fallor, dicere liberius aliquid de illo, quem mors dudum obita ab omni vel inuidiâ vel adulatione longius semouit) fuit, inquam, in Lainio singulare, quòd ingenij & doctrinæ suæ magnitudinem, non semel Tridenti, in illo totius Ecclesiæ sanctissimo confessu, velut in theatro orbis exhibitam, cum plausu ingenti & veneratione singulorum, tam exiguâ de se ipse, abiectâ penè dixerim, opinione deprimeret. Illum Paulus eius nominis IV. Pont. Max. inuitum licet ac deprecantem sibi Cardinalem adiungere omnino decreuerat: & eò iam res erat deducta, vt Lainium ad se migrare iuberet Pontifex, quòd operâ eius, in constituendis quâ priuatis quâ publicis rebus Ecclesiæ, vti vellet. Paruit ille (nec enim reliquus erat vltus effugio locus) sed interim coram ac constanter deprecando illud effecit apud Paulum, vt postmodum eius diei, quo venerat, quasi de re quâpiam deliberaturus reuerti posset ad Socios; & quod porro obtinuit, cum iisdem perpetuò remanere. Nullus fanè candidatus honoris alicuius sic illum ambiuit, vt ille refugit; quòdque egit, hoc & sensit animo suo, & prolatis aliquando tabulis sanctè testatus est, hanc sibi mentem Societatis auctorem I E S V M dedisse, vt nihil in vitâ accidere posse acerbius putaret, quàm vt honores, quos fugisset, capere cogere-tur. Et quidem cum Iacobo discedenti à se ac tristi tristis ipse valedixisset Ignatius, dixisse fertur Petro Ribadenciræ intimo tum suo, *Nel Deus prohibeat, breuè Lainex, noster purpureo galero donabitur. id si (quòd nolim) accideret, talem se ille probabit, vt non quæsisse Societas honores, sed fugisse potius videatur.* Nec vanam fuisse existimationem Ignatij de Iacobo ipse deinde non semel ostendit, siue cum totius Societatis Præfecturam, reluctanti sibi impositam à Patribus, vix elapso triennio excutere tam feruò & tam constanter optauit; siue cum (quòd semel à Magno Gregorio tentatum rarissimi fuit exempli) tantum non sibi delatum venerabile iuxta ac formidabile regendæ totius Ecclesiæ Pontificale munus sollicitè, feruò ac prudenter declinauit. Adeo vt, si mens non illa fuisset

Iacobi Lainex, inter summas animi dotes submissio:

Cardinalatum recusat:

Generalatum inuitum admittit:

Pontificatum fugit.

Iacobo Lainio indita à IESV, & ab Ignatio conseruata; iam, vti nuper à Prædicatorum sanctissimo Ordine Pius V. Pontifex verè pius; & à Seraphico Minorum Instituto Sixtus V. Pontifex, & ille magnificus; sic etiam à minimâ Societate vniuersæ Pater Ecclesiæ Iacobus fortassis aliquis, retento submissionis suæ nomine, prodiisset. sed enim, quantum illi de suis illis Ecclesiæ Patribus tam præclaris meritò gloriantur, tam sibi Societas de subducto sibi argumento gloriæ simili gratulatur.

*Franciscus
de Borgia
è Duce
Gandia
Lainij
successor:*

Franciscus verò, post Iacobum alter in regendâ Societate Ignatij successor, Borgia, quàm non ille in gloriæ semper & importunè subsequenti perpetuâ fugâ vtrique dissimilis fuit? hoc etiam admirabilior, quòd cum Ducali ac Regio Aragonum parentum sanguine, cognata illi, atque (vti fit) amica ex eo gloriæ ambitio velut quodam iure naturæ potuerit existimari. Sed enim posteaquam in Isabellæ Augustæ corpore, nuper tam venerando, à morte verò & corruptione deposito, conditionem agnouit dignitatis humanæ; cælestia deinde consecratus, acutiùs omnia peruidit, longèque seciùs atque ambitiosi solent; de honoris ac gloriæ studio iudicauit.

*Cardina-
latum de-
precatur,*

Non semel yrgente Carolo Imperatore Quinto, propè abfuit vt Societati ereptus in eminentissimum Cardinalium ordinem transcriberetur; sed Ignatij pro filio lacrymæ, & ipsiusmet Francisci mixta vota, gemitibus purpuram eluère.

*in Ge-
neralem
inuitus eli-
gitur,*

Cùm Patres ab obitu Iacobi Lainez Romæ coacti regendæ Societatis munus amplissimum Francisco detulissent; summa scilicet tum, non tantum domi priuatim, sed & foris publica lætitia fuit: quin & ipse Pontifex Pius IV. id vbi rescivit à Patribus, *Factum*, inquit, *benè prudenter iudicastis, multumque vidistis, qui Franciscum potissimum de tanto virorum insignium numero delegistis.* vnus interim ipse, delatâ sibi dignitate velut attonitus ac mœrens (quamquam suum deinde munus gessit optimè, atque cum publico Ecclesiæ & priuato Societatis, vtriusque ingenti bono;) in id tamen, maiorum exempla secutus, vti semper, sic demum totus incubuit, vt Magistratu tempestiuè deposito, liceret saltem priuato mori, cui viuere non licuisset. Et quamquam non obtinuit ille quod voluit, non amisit certè apud omnes testimonium, & apud Deum meritum demississimæ voluntatis. Hac se ille inuoluens, hac viuens iuxta ac moriens, latère percipiens, Pij V. cum Alexandrino Cardinali ad Reges Hispaniæ, Galliæ, Lusitaniæ animandos contra Turcam, legatione perfunctus; morbo ex itinerum difficultate contracto, annis (erat enim sexagenario maior) & pœnis, quas de seipso sumpserat, totus exhaustus, Romæ demum pridie Käl. Octobr. ann. M. D. LXXII. suauissimè expirauit. dignus cui, etiam in tanto seu naturæ seu gratiæ fastigio de se submissè sentienti, idem quod ipsi Seraphico Francisco elogium detur admirandæ virtutis: *Franciscus pauper & humilis, calum diues ingreditur, hymnis cælestibus honoratur.*

*in obse-
quio Ro-
mane Se-
dis mori-
tur,*

Quid porro de aliis dicam, qui totâ passim Italiâ, ac præfertim Romæ depositi sunt, consummatæ pignora sanctitatis: quid de iis qui impositas sibi Ecclesiæ dignitates vel refugère constanter, vel coacti recipere ita gessere, vt (quod sibi iam antè de Lainio pollicebatur Ignatius)

non *quesisse* Societas honores, sed *fugisse potius videretur*. Non patitur hic scribendi modus, vel nuda virorum istorum nomina recenseri, non Alphonfos Salmerones, non Antonios Posseuinos, non ceteros, obitis etiam inter cetera Pontificiis ad infideles legationibus insignes, ac denique cum laude sanctitatis ac prudentiae, Romae, Neapoli, Ferrariæ, & alibi demortuos. Vnum ego (vt taceam de omnibus) præterire non audeo Robertum Bellaminum.

Is nobilissimis natalibus à Politiano in Italiâ Monte productus, Purpuratorum Patrum, & ipsius etiam Marcelli II. affinis & nepos, quo insidiantes sibi honores longius & certius effugeret, in Societatem Iesv se abdidit, quam nouerat singulari voto de non admittendis etiam oblati vltro dignitatibus obligatam. Sed ne sic quidem euasit. Cum Henrico Cardinali Caietano à Sixto V. ad Regem Christianissimum legatione perfunctus, vbi Romam inde rediuit, parum absuit quin laboriosissimi muneris mercedem referret illam, quam maximè respuebat: Innocentius siquidem eius nominis IX. vbi primum Pontifex renuntiatus est, primas inter curas de adsciscendo sibi in Cardinalium collegium Bellarmino cogitauit; quin id se facturum propediem creatione quam vocant primâ professus est palàm. Non latuit Robertum meditata res; quam vti abominabatur ipse vehementer, sic ne quâ ingrueret & opprimeret incautum, sollicitus circumspiciebat: itaque cominotus in lacrymas, & profusus in preces, Pontificem obtestari, & quâ potuit reuerentiâ disertè affirmare, nisi prius auocato ab illâ, sibi tam acerbâ, voluntate Sanctissimò Patre, non abiturum sese à genibus eius. Flexit ea vis hominis tam validè perorantis Pontificis animum, licet obfirmatum; & indultâ impræsentiarum missione eminentissimam à Roberto dignitatem distulit ille tum quidem, sed non abstulit: nam quantumuis inuitum creatione alterâ se promoturum, vti dixit Cardinali Veronæ, ita fecisset haud dubiè, nisi prius, secundo vix exacto mense Pontificatus sui, excessisset è viuus. Interim (quasi ita omnino vellet æternâ protuidentia, quæ *miro ordine Angelorum ministeria hominumque dispensat*) Sacri primum Officij Concilio adlectus; inde à Clemente VIII. assumptus in socium itineris, quod Ferrariam ille instituit, Episcopos examinare iussus est: denique, vbi rediit in Urbem, diserto Pontificis imperio pridem contra omnes Roberti preces & lacrymas obfirmati, purpuram admittente est coactus. Et addebat pro ratione præcepti sui Clemens ipse, *quod sapientie merito in Ecclesiâ Dei non inuenisset Roberto parem*. Eius utique sapientia, quæ ex sancto Dei timore progenita *consummata iustitia est*, ac virtutum omnium quam vocant *εὐκλοπαιδεία*; quarum in Bellarminum veluti congestarum testimonium non aliud, quàm ab ipsâ, quam gessit, purpurâ ac dignitate desumam. Nimirum, vti ad splendorem assumpti nominis illicò se produnt vilioris naturæ dedecora; ita generosa mens, & incorrupta virtus, non alibi magis, quàm inter honorum insignia elucescit. Non ille aulae suæ parietes vestiri purpurâ passus est, illo præsertim tempore, quo pauperum nuda corpora importunum Romæ frigus inuaserat. Non ille aut sibi aut suis, mullerum Ecclesiasticorum titulos fructuſve corrasit, quin & reiecit oblatos Capuani

Robertus
Bellarmino

Cardinalium de-
precatur,

cogitur
admittere

à susceptâ
dignitate
submittor,

Archiepiscopatus sui proventus annuos ita diuisit, vt, distributis prope-
modum omnibus in Ecclesiam & egenos, suis ipse necessitatibus vix,
quod supererat, minimum referuaret. Non ille, Romam à Paulo V. re-
uocatus, vbi secum Vbis & orbis gubernaculo assisteret, induci vel ab
ipso Pontifice potuit, vt Archiepiscopalis Ecclesie suae, cui vltra adesse
non posset, titulum retineret: negans Pastoris nomen, nedum fru-
ctum deberi, praterquam vni qui Pastoris munere fungeretur. Quae
quidem & aliae virtutes, quas modò dissimulo, iam inde ab incunabulis
adultae cum Roberto, ita cum extulere omnium existimatione commu-
ni, vt imis pariter ac summis, iniquis iuxta & æquis rerum arbitris,
fuerit in opinione dignitatis. Apud parentes suos & fratres eo fuit in
pretio & honore, quo, si inuidiam excludas, ille olim Ægypti rector
inter suos. Illum Scholastici collegæ, in omnibus vbique principem, ama-
bant iuxta ac venerabantur vti ducem. Illum Iacobus Lainez Societati
Præpositus, etiam tum tironem, veteranum CHRISTI militem agno-
scit. Illum Gregorius XIII. Sixtus V. Clemens VIII. & quem antè
nominavi, Innocentius IX. quemque praterire non audeo, Grego-
rius XV. cum suo nepote Ludouisio (qui viri!) oraculi loco habent. Il-
lius consuetudinem Carolus Borromæus & Philippus Neri, vterque
sanctissimus, ille Præsul, hic Presbyter, exoptant. Vna Roberti gra-
tia Sabaudiae Ducibus pretiosam reddidit familiam Bellarminam: Ro-
bertum Lotharingiae, eundem Alexander Parmae, Maximilianus Ba-
variae, ac Ferdinandus I. ac Cosmus II. Etruriae Duces, officiis etiam ac
litteris, coluere. Philippus Rex Hispaniae Bellarminum, Cardinalem fa-
ctum gratulatur & gaudet; Henricus IV. Rex Galliae, Clementi VIII.
vt surrogetur, exposcit; illum Sigisfinundus Rex Poloniae frequentissimis
litteris consalutat; illum Rudolphus, Mathias, Ferdinandus, Austriaci
Caesares, atque adeò tota illa Augusta familia amore singulari ac vene-
ratione complectitur. Multa sunt etiam hæreticorum testimonia sin-
gularia de Roberto, sed indigna tot inter tantorum Principum recenseri.
Vnum hinc tamen & alterum, auctorum dissimulato nomine, consigna-
bo. Iudæum inter suos Romae nobilem, de Bellarmino quid ageret in-
terrogatum, dixisse ferunt: Hebræos propediem omnes à pertinaciâ suâ
ad Ecclesiam accessuros, ratione non aliâ adductos, quam si Catholici,
præsertim Principes, ad vnius Bellarmini mores exigere suos. Quin
etiam Rex Angliæ cum Bellarminum assidue lectitaret, ita aliquando
pronuntiauit: *Videri sibi, ac dici sanè posse, virtutem Bellarmini inuidiam
mortalium omnium superasse.* Talis ille cum esset iudicio omnium, vni si-
bi nihil ipse tribuebat; quin æternorum consiliorum dubiâ velut lancee
suspensus, hærebat aliquando non satis de salute suâ securus. Illam ita-
que vt assereret, sæpè petiit, & vix tandem imis precibus impetrauit à
Sanctissimo Patre, vt redire sibi liceret in eum virtutis locum, à quo
violente fuisset abstractus, ac postliminio Religiosae infantiae velut red-
dito, ad matris suae Societatis dilecta semper vbera reuerti; meliori in-
de succo restauraturus id quod reliquum esset Christianae vitæ, quam
educere adhuc, ex sacra licet sanctâque purpurâ, potuisset. Itaque, cum
annum ageret ætatis nonnum supra septuagesimum, innocentissimus re-
ueta

omnibus est
veneratio-
ni:

soli sibi
vilescit.

uerà senex, quò expeditiùs abiret in cælum suam, vti vocabat, domum, malitià verè paruulus, ad S. Andree Societatis Tirocinium sese recipiens, illud patientissimi Prophetæ vsurpare meritò potuit: *In nidulo meo moriar, & sicut palma multiplicabo dies.* Enimuerò non ita multò post morbo correptus, illoque letali, mirum quantas totà passim Vrbe commotiones excitauit animorum. Erant etiam de Primoribus, qui illud Ecclesiæ columen diutiùs, vel suæ vitæ impendio, seruatum vellent; erant & Principes in Vrbe viri, qui expressum de venâ sanguinem, ac, siqua possent etiam à viuente corrudere, religionis ergò seruarent. ipsi Pontifici Missale delatum, ceteri libelli prelatorij aliis atque aliis pro vniuscuiusque conditione Purpuratis Patribus celsere. Tandem perductus ad extrema, iamque depositus, parem vitæ pientissimæ finem sortitus, etsi illud sollicitè etiam testamento cauerat, ingenti tamen & pompâ & veneratione delatus est in Patrum Societatis commune sepulchrum, Deo serui sui merita factis etiam à morte prodigijs contestante.

Habet & alios, eosque antiquiores, Italia, ac præsertim ipsa Roma, Martinum Olaiuin, Hieronymum Natalem, Andream Frusium, Cornelium Vischaueum, Siluestrum Landinum, Michaëlem Metauallem, Iulium Mancinellum, Sectarium Caputium, Simonem Bucerium, Fabium de Fabiis; & quem dudum nominare debueram, Petrum Fabrum, primum Ignatij Socium, illum de Societate IESV Germaniæ sub hæreticis laborantis primum Apostolum. Sed enim de illis, alibi de hoc etiam, deinde dicendum erit.

Vnum ego Roberto Bellarmino sanctissimo seni Bernardinum Realinum, & illum innocentissimæ vitæ virum emeritum, quasi geminum adiungo. Carpis ille oriundus, cum Lechos Societatem inuexisset, quantumuis aliò sæpè vocaretur imperio Superiorum, & vocantes ille sequeretur alacriter, variis semper iisque supra naturam prodigijs est detentus: quasi illum Deus (quod deinde secutum est) vrbi illi patronum inter Cælitates prouideret. Igitur quadraginta ipsos annos inibi moratus, cum admirabili opinione sanctitatis, tandem XVI. huius sæculi, annis sex octogenario maior excessit è vitâ: gratissimum ex effeto etiam corpore odorem latè spirans, indicem animæ incorruptæ. Mortem acerbam ciuibus omnibus excepit campanarum omnium totà passim vrbe sonantium lugubris tinnitus; ipseque Bernardinus auctoritate Episcopi ac Senatorum, adlectus in Patrem ac Defensorem populi sui, salutem eius sibi apud Deum esse cordi, iteratis subinde miraculis ostendit.

CAPVT SECVNDVM.

*Aucta Societatis existimatio per Apostolicam sanctitatem
Francisci Xauerij, & per ceteros in Oriente laborum
eius socios atque amulatores.*

CVM annum vix alterum confirmata Societas totà passim Italiâ, ac Romæ præsertim suo natali solo (si quod tamen illi natale solum est extra cælum) sub felici IESV fidere adolesceret ex voto Patris, ani-

Iob 29.

cum magna
opinionè
sanctitatis
moritur:vri & plū-
res de So-
cietate in
Italiâ.Bernardi-
nus Real-
inusmiraculis
clarusin Patro-
num vrbis
Lechenis
electus.